

EVİLİĞE BAKIŞ AÇISI VE EVİLİKTEN BEKLENTİLER*

Gökay KELDAL¹

Makale Bilgisi

Araştırma Makalesi

DOI: 10.35379/cusosbil.662290

Makale Geçmişi:

Geliş 20.12.2019

Düzeltilme 15.02.2021

Kabul 11.03.2021

Anahtar Kelimeler:

Evlilik,

Evliliğe Bakış Açısı,

Evlilikten Beklentiler,

Evlilik Öncesi Faktörler,

Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı bekâr gençlerin evliliğe bakış açılarını, bakış açılarını etkileyen faktörleri ve evlilikten beklentilerini incelemektir. Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu üniversite öğrencisi 8 katılımcı (4 kadın, 4 erkek) oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 18-25 aralığındadır. Çalışmanın verileri odak grup görüşmesi yoluyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde tematik analiz kullanılmıştır. Genel olarak gençlerin evliliğe olumlu yaklaştığı belirlenmiştir. Gençlerin evliliğe bakış açılarını etkileyen faktörlerin; kök aile, din ve toplum olduğu görülmüştür. Bekâr gençlerin evlilikten beklentileri ise dört tema altında toplanmıştır. Bu temalar; hayatı paylaşmak, düzenli bir yaşam, huzurlu ve güvenli bir ortam, çocuk sahibi olma olarak belirlenmiştir.

MARITAL PERSPECTIVE AND EXPECTATIONS FROM MARRIAGE

Article Info

Research Article

DOI: 10.35379/cusosbil.662290

Article History:

Received 20.12.2019

Revised 15.02.2021

Accepted 11.03.2021

Keywords:

Marriage,

Marital Perspective,

Expectations from Marriage,

Premarital Factors,

Premarital Counseling.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the marital perspectives of single young adults, the factors affecting their perspectives and their expectations from marriage. This study employed the phenomenological design, one of the qualitative research designs. The study group consisted of eight university students (four females, four males). The ages of the participants ranged between 18 and 25. The study data were obtained through focus group interview. Thematic analysis was used to analyze the data. It was revealed that young adults generally approached marriage positively. It was determined that factors affecting young adults' perspectives on marriage were family of origin, religion and society. Expectations from marriage of single young adults were grouped under four themes. These themes were sharing the life, orderly life, peaceful and safe environment, and having children.

* Bu çalışma 21-23 Eylül 2017 tarihlerinde Nevşehir'de gerçekleştirilen I. Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gokaykeldal@yandex.com, ORCID: 0000-0001-7998-0766

Alıntılanak için/Cite as: Keldal, G. (2021), Evliliğe Bakış Açısı Ve Evlilikten Beklentiler, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30 (1), 1-10.

GİRİŞ

Batı toplumlarında, evlenmeden birlikte yaşamın giderek yaygınlaşması (Bumpass ve Sweet, 1989; Bumpass ve Lu, 2000; Kennedy ve Bumpass, 2008; Thornton, 1988), evlilik için bir plan olmadan birlikte yaşamın kabul görmesi (Willoughby ve Carroll, 2010) ve evlilik dışı olan çocuk sayısındaki artış (Kiernan, 2001; Ventura, 2009) evlilik kurumunda bazı değişikliklerin meydana geldiğini açığa çıkarmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun her yıl yayımladığı veriler de Türk kültüründe evlilik kurumunda bazı değişikliklerin olduğunu göstermiştir. Özellikle, boşanan çift sayısında son yıllarda önemli bir artışın olduğu verilerde açıkça ortaya konulmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2020). Akbaş, Gökyıldız-Sürücü, Köroğlu ve Öztürk (2019) çalışmalarında gençlerin %67'sinin günümüzde aile kurumunda bozulmaların olduğunu belirttikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlar gençlerin evliliğe bakış açılarının ve evlilikten beklentilerinin incelenmesinin önemine işaret etmektedir.

Son yıllarda gençlerin evliliğe bakış açısı araştırmacıların dikkatini çeken bir konu olmuştur. Bu bağlamda, Carroll ve diğerleri (2007) tarafından öne sürülen Evlilik Ufku Teorisi'nin önemli bir parçası olarak gençlerin evliliğe verdikleri önem yer almaktadır. Bu doğrultuda, yapılan araştırmalar da (Carroll vd., 2007; Köroğlu, 2013; Bener ve Günay, 2013) gençlerin evliliğe önem verdiğini ortaya koymuştur. Her ne kadar gençlerin evliliğe önem verdiği ortaya konulsa da Willoughby ve Dworkin (2009) "şu an evlenmek istiyorum" ifadesine gençlerin yaklaşık dörtte birinin katıldığını veya kesinlikle katıldığını belirlemiştir. Köroğlu (2013) yaptığı çalışmada gençlerin az da olsa bir kısmının evlilikten korktuğu sonucunu elde etmiştir. Benzer olarak, Akbaş ve diğerleri (2019) gençlerin %40'ının evlilikten korktukları bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmacıların ulaştığı bu sonuçlar evliliğe bakış açısının derinlemesine incelenmesine gerek olduğunu düşündürmüştür.

"Evlilikten beklentiler, her bir eşin evliliğe getirdiği beklentiler" olarak nitelendirilmiştir (Atangana, 2015, s.14). Jones (1994) evlilikten beklentileri; kötümser, gerçekçi ve idealistik olarak kategorileştirmiştir (Akt. Jones ve Nelson, 1997). Literatürde, evlilikten beklentilerin genel olarak evli bireylerle çalışıldığı görülmüş (Campbell, Wright ve Flores, 2012; Vaterlaus, Skogrand, Chaney ve Gahagan, 2017) bunun yanı sıra, evlilikten beklentiler ile evlilik doyumunu arasında ilişki olduğu belirlenmiştir (Johnson, 2015). Türk kültüründe ise evlilikten beklentiler ile ilgili sınırlı sayıda çalışma (Baş ve Cengiz, 2018; Kızıldağ ve Şahin, 2018) vardır. Baş ve Cengiz (2018) üniversite öğrencisi kadın ve erkeklerle gerçekleştirdiği nitel bir araştırmada gençlerin evlilikten en önemli beklentilerinin "sevgi ve saygı" olduğu sonucunu elde etmiştir. Kızıldağ ve Şahin (2018) evli çiftlerle gerçekleştirdikleri çalışmada ideal evlilikten beklentileri incelemişler ve kadınların en önemli beklentisinin "saygı", erkeklerinin en önemli beklentilerinin ise "sevgi" olduğunu ortaya koymuştur.

Son yıllarda, araştırmacıların Türk kültüründe evlilik öncesi faktörlere odaklandığı görülmektedir. Koçyiğit-Özyiğit (2017) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada evliliğin anlamını incelerken, Keldal ve Atli (2020) üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarına odaklanmıştır. Bir başka çalışmada ise Güllü (2018) üniversite öğrencilerinin eşten beklentilerini incelemiştir. Evlilik öncesi faktörlerin evlilik birliğini sağlıklı bir şekilde oluşturabilmek için önemi göz önünde bulundurulduğunda araştırmacıların evlilik öncesi faktörler üzerine daha fazla odaklanması gerektiği ifade edilebilir. Bekâr gençlerin evliliğe bakış açılarını ve evlilikten beklentilerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmayla birlikte evlilik öncesi psikolojik danışma alanına önemli bir katkı sunulabilir. Bu amaç doğrultusunda bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Bekâr gençlerin evliliğe bakış açıları nasıldır?
- Bekâr gençlerin evliliğe bakış açılarını etkileyen faktörler nelerdir?
- Bekâr gençlerin evlilikten beklentileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bekâr gençlerin evliliğe bakış açısını, evliliğe bakış açısını etkileyen faktörleri ve evlilikten beklentilerini incelemeyi amaçlayan bu çalışma fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Mertens (2009) fenomenolojik desenin bir olgu ya da yaşantının kişisel algı ve anlamını araştırdığını belirtmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu uygun örnekleme yoluyla seçilen Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören ve beliren yetişkinlik döneminde olan sekiz katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılara ilişkin bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

	Cinsiyet	Yaş	Bölge	Flört durumu
Katılımcı 1	Kadın	24	İç Anadolu	İlişkisi var
Katılımcı 2	Kadın	23	Karadeniz	İlişkisi yok
Katılımcı 3	Erkek	22	İç Anadolu	İlişkisi var
Katılımcı 4	Erkek	22	Akdeniz	İlişkisi yok
Katılımcı 5	Kadın	18	Doğu Anadolu	İlişkisi var
Katılımcı 6	Kadın	22	İç Anadolu	İlişkisi yok
Katılımcı 7	Erkek	21	Doğu Anadolu	İlişkisi yok
Katılımcı 8	Erkek	25	İç Anadolu	İlişkisi yok

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların dördünün kadın olduğu, katılımcıların yaş aralığının 18-25 olduğu, dördünün İç Anadolu Bölgesinde, ikisinin Doğu Anadolu Bölgesinde, birinin Akdeniz ve birinin de Karadeniz Bölgesinde doğup büyüdüğü görülmektedir. Katılımcılardan üçü ise romantik bir ilişkisinin olduğunu bildirmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın verileri 2016 yılının Ekim ayında elde edilmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla odak grup görüşmesiyle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcıların evliliğe bakış açılarına, bu bakış açılarını nelerin etkilediğine ve evlilikten beklentilerine ilişkin sorular yer almaktadır. Christensen, Johnson ve Turner (2013) odak grup görüşmesinin fikirlerin araştırılmasında ve bir konu hakkında insanların nasıl düşündüğüne ilişkin ayrıntılı bilgilerin elde edilmesinde kullanışlı olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılarla görüşmeler planlanırken birbirleriyle etkileşimlerinin evlilik konusunda daha ayrıntılı düşüncelerini açıklamalarına olanak sağlayabileceği için odak grup görüşmesi tercih edilmiştir. Bu bağlamda, odak grup görüşmesiyle homojen bir grubun evliliğe bakış açılarına ve evlilikten beklentilerine ilişkin ortak temalar araştırılmıştır.

Odak grup görüşmesinin ses, havalandırma ve oturma düzeninin uygun olması nedeniyle Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi grupla psikolojik danışma odasında yapılmasına karar verilmiş ve katılımcılardan onay alınmıştır. Görüşme esnasında katılımcılara ses kaydı yapılacağı bilgisi verilmiş ve bu konuda izinlerine başvurulmuştur. Gerekli izinler katılımcılardan alındıktan sonra bir deneme gerçekleştirilmiş ve herhangi bir problemle karşılaşılmamıştır. Daha sonra veri toplama sürecine geçilmiş ve süreçte önemli görülen noktalar da araştırmacı tarafından not edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde tematik analiz yöntem kullanılmıştır. Braun ve Clarke (2006) tematik analizin aşamalarını; veri setine aşına olma, başlangıç kodlarının oluşturulması, temaların aranması, temaların değerlendirilmesi, temaların tanımlanması ve adlandırılması, raporun hazırlanması olarak ortaya koymuşlardır. Bu aşamalar doğrultusunda araştırmacı verileri analize başlamadan önce transkript etmiş, daha sonra ise transkript edilen verileri tekrar tekrar okuyarak aşinalık sağlamıştır. Bir sonraki aşamada başlangıç kodlarını incelemiştir. Daha sonra temaları araştırmıştır. Bir sonraki aşamada ise temaları değerlendirmiştir. Daha sonra belirlenen temaları adlandırmıştır. Son aşamada ise raporu oluşturmuştur.

BULGULAR

Çalışma kapsamında cevap aranan sorulara verilen cevaplar analiz edilerek sırayla aşağıda sunulmuştur.

1. Evliliğe Bakış Açısı

“Bekâr gençlerin evliliğe bakış açıları nasıldır?” sorusuna verilen cevaplar, katılımcıların neredeyse tamamının evliliğe olumlu baktıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu konuda bir katılımcı şunları ifade etmiştir:

Geçmişte bu soruyu sorsanız evlilik benim için korkutucu ve uzak durulması gereken bir durumken şuan hem yaşımın ilerlemesi hem geçirmiş olduğum yaşantılar vasıtasıyla pek korkum kalmadı. Eskiden evliliği bir yük olarak kabul ediyorken şimdi öyle bakmıyorum. Eksiksiz bir yaşam için evliliğin gerekli olduğunu kabul ediyorum (K-6).

Bir erkek katılımcı ise şunları dile getirmiştir:

Evliliğin çok güzel bir şey olduğuna inanıyorum. Maddi manevi hayatınızı biriyle paylaşıyorsunuz. Ortak kararlar alıyorsunuz. Bu konuda evlenmeyenlere baktıyorum hep tek başlarına hareket

ediyorlar. Evlilik insana bir sorumluluk yükliyor. Size bir amaç sunuyor. Bütün bunları düşününce evlenmeliyim ben diyorum (K-7).

Bir başka katılımcı ise vurgulanan sorumluluk konusunun kendisi için kaygı yarattığını ancak bu kaygının evlilik birliğinin oluşturulmasıyla birlikte azalacağına değinmiştir.

Evlilik kelimesi sıcak bir yuvanın sanki başlangıcı gibi geliyor ama yanında getirdikleri de olacaktır tabii. Mesela iki kişinin sorumluluğunu alma düşüncesi kulağımı tırmalıyor. Ev işleri filan bunların hepsi yük gibi geliyor bana. Zaman içerisinde alışırım diye düşünüyorum. Bir de diğer taraf var. Seni hep seven birinin olması, beraber vakit geçirmek, gezmek, tatile çıkmak. Bunlar da güzel geliyor cezbediyor yani. İki tarafı da kıyaslayınca evlenme tarafı daha ağır basıyor sanki (K-1).

2. Evliliğe Bakış Açısını Etkileyen Faktörler

“Bekâr gençlerin evliliğe bakış açılarını etkileyen faktörler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde bu faktörlerin üç tema altında toplandığı görülmektedir. Bu temalar; kök aile, toplum ve din temaları olarak adlandırılmıştır.

2.1. Kök aile

Katılımcılar evliliğe bakış açılarını etkileyen önemli bir faktör olarak kök ailelerini işaret etmişlerdir. Bu konuda iki katılımcının görüşleri şu şekildedir:

Benim için evlilik çok önemli yakın zamanda ben dedemi kaybettim ve babaannemin şunu dediğini duydum; iyi ki siz varsınız iyi ki çocuklarım var, yalnız kalmadım. Yani çocuk olduğu zaman en azından sizi destekleyecek birileri oluyor. Kendi ailemde böyle bir şey yaşadım ve bu yüzden evliliğin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bir de anne ve babamın ilişkisi de beni evliliğe özendiriyor. Çok güzel anlaşıyorlar. Öyle bir evliliğim olsun isterim (K-3).

Benim evliliğe bakış açım geçen yılın ortalarına göre biraz değişti. Geçen sene ablamın çocuğu oldu yani yiğenim oldu. Ablamın eniştemin ona ilgisini gördükten sonra ben de evlilik fikrine sıcak bakmaya başladım. Hem annem ve babam da çok mutlu oldular filan. Bana da öneriyorlar. Onların torun sevgisi, isteği benim evliliğe bakışımı etkiledi açıkçası (K-8).

2.2. Toplum

Özellikle kadın katılımcılar evliliğe bakış açılarında toplumun önemli bir rolü olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda bir katılımcı şunları belirtmiştir:

Genel olarak bakıldığında evliliğin koruma sağladığını düşünüyorum. Kadın açısından. Çevremde evli bir kadına bakış ve davranışla bekâr bir kadına bakışın farklı olduğunu düşünüyorum. Bununla ilgili birçok örneğe rastlıyorum. Evlilik bir noktada sizi koruyor. Örneğin, kuaföre gidiyorsunuz yüzüğünüz varsa kimse size evli misin bekâr mısın diye sormuyor. İster istemez evliliğin biraz daha rahat ettirdiğini düşünüyorum (K-2).

Bir başka katılımcı ise belirli bir yaşa gelince insanların evlilik ile ilgili sorularıyla karşı karşıya kaldığını vurgulamıştır:

Bana göre çevre evlilikle ilgili düşüncelerde çok etkili. Belli bir yaşa gelince size baskı yapıyorlar. Evlenince bu baskıların hiçbiri olmaz diye düşünüyorum. Yani, sürekli bu muhabbet sende de evlilik düşüncesini uyandırıyor (K-1).

2.3. Din

Din, gençlerin evliliğe bakış açısını etkileyen bir diğer önemli faktör olarak görülmektedir. Bir katılımcı bu konuda şunları aktarmıştır:

İnsanların bazı ihtiyaçları var. Cinsellik bunlardan birisi. Günaha girmeden bu ihtiyacı karşılamanın yolu da bana göre evlilik (K-4).

Katılımcılardan bazılarının ise evlenmenin dinî bir zorunluluk olduğu üzerinde durdukları görülmektedir: *Ben biraz daha dindar bir kesimden geliyorum. İnandığım din evlilik dışı ilişkiyi yasaklıyor. Bu nedenle düşündüğüm yaş aralığına geldikten sonra, düşündüğüm kriterler sağlandıktan sonra ben de evlenmeyi düşünüyorum (K-5).*

3. Evlilikten Beklentiler

“Bekâr gençlerin evlilikten beklentileri nelerdir?” sorusunun cevabının dört tema altında toplandığı görülmüştür. Bu temalar; hayatı paylaşmak, düzenli bir yaşam, huzurlu ve güvenli bir ortam ve çocuk sahibi olma olarak adlandırılmıştır.

3.1. Hayatı Paylaşmak

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu evlilikle birlikte yaşama dair sorumlulukların paylaşılacağı üzerinde durmaktadır. Buna ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Aslında evlilikten beklentim; sosyal anlamda bana destek olacağını düşündüğüm birinin olmasıyla birlikte sorumluluklarımı paylaşabilmem. Hem maddi hem de manevi anlamda yaşamdaki zorlukların üzerinden gelebilmek (K-7).

Bana göre sevdiğim kişiyle hayatın yükünü paylaşmak evlilikteki en önemli ve değerli şey (K-1).

3.2. Düzenli Bir Yaşam

Hem kadın hem de erkek katılımcıların evlilikten en önemli beklentileri arasında düzenli yaşam göze çarpmaktadır. Bu konuda katılımcılardan yapılan alıntılar aşağıda sunulmuştur:

Evlilikle birlikte en çok düzenli bir hayatın olması beni etkiliyor. Şöyle geçmişe dönüp baktığımda yaklaşık 15 yıldır yurtlardayım, aile ortamından uzağım. Bu yüzden bir aile kurup aile ortamının içine girmek istiyorum. O sıcaklığı hissetmek güzeldir diye düşünüyorum (K-4).

Ben çok savurgan bir insanım evliliğin beni bu konuda bir düzene sokacağına inanıyorum (K-6).

3.3. Huzurlu ve Güvenli Bir Ortam

Özellikle, kadın katılımcıların evlilikten beklentilerinin huzurlu ve güvenli bir ortam teması altında toplandığı görülmektedir.

Benim evlilikten en büyük beklentim sevgi, saygı çerçevesinde bir hayat sürdürmek. Günümüzde evlenene kadar her şey olumluyken, daha sonra evlenilip aynı eve girince durum değişebiliyor. Birçok sorunla karşılaşabiliyorsunuz. Bu yüzden tek isteğim evlenince huzurlu ve mutlu olmak (K-5).

Ben evlilikle birlikte kendimi daha güvende hissedeceğimi düşünüyorum. En azından tek başıma olmayacağım. Güvendiğim biri olacak. Bir durum olduğunda eşim olacağı için daha rahat olacak her şey (K-2).

3.4. Çocuk Sahibi Olma

Özellikle, erkek katılımcılar çocuk sahibi olmanın önemine değinmişlerdir. Evlilik yoluyla çocuk sahibi olmanın üzerinde durmuşlardır. Bu konuda iki katılımcı şunları ifade etmiştir:

Ben çocukları çok seviyorum. Evlenip çocuk sahibi olmayı istiyorum. Böyle bıcı bıcı etrafımda dönsünler (K-8).

Ben evlenip bir çocuk sahibi olarak meşru yoldan neslimin devamını istiyorum. Atalarımız nasıl neslini devam ettirmişse bende devam ettirmek istiyorum. Bu hem benim hem de ailem için çok önemli (K-4).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada bekâr gençlerin evliliğe bakış açıları, bakış açılarını etkileyen faktörler ve evlilikten beklentileri incelenmiştir. Genel olarak gençlerin evliliğe olumlu yaklaştığı görülmüş, evliliğe bakış açılarını etkileyen faktörlerin kök aile, din ve toplum olduğu belirlenmiş, evlilikten beklentilerin ise hayatı paylaşmak, güvenli ve huzurlu bir ortam, düzenli bir yaşam ve çocuk sahibi olma olduğu tespit edilmiştir.

Gençlerin evliliğe önem verdiği bulgusu literatürde yer alan nicel araştırma bulgularıyla desteklenmiştir. Bener ve Günay (2013) gençlerin büyük bir çoğunluğunun evlenmeyi düşündüklerini ortaya koymuştur. Köroğlu (2013) birçok gencin evliliği önemli olarak gördüğünü belirlemiştir. Can'ın (2015) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada da “evlilik gereklidir” ifadesine gençlerin yarısından fazlasının tamamen katıldığı, %22'sinin ise katıldığı görülmüştür. Willoughby ve Carroll (2010) gençlerin büyük bir kısmının evliliği kendilerine önemli bir amaç olarak gördüklerini tespit etmiştir.

Her ne kadar Türk kültüründe gençlerin bir kısmı evlilikten korksalar da (Akbaş vd., 2019; Köroğlu, 2013) bu araştırmanın bulguları gençler açısından evliliğin önemini ortaya koymuştur. Günümüzde değişen yaşam koşulları ve ekonomik şartlar evlilik kurumunda bazı değişiklikleri meydana getirirse de evliliğe atfedilen önemin devam etmesinde kültürel öğelerin etkili olduğu ifade edilebilir. Özellikle, toplum tarafından evliliğe yüklenen anlamların geçerliliğini devam ettirmesi ve birçok mecrada evliliğin özendirilmesi evliliğe verilen önemin devam etmesinin bir kaynağı olarak gösterilebilir.

Gençlerin evliliğe bakış açılarındaki etkili olan faktörlerden biri kök ailedir. Araştırmacılar evliliğe ilişkin tutumların oluşturulmasında ailenin rolü üzerinde durmuşlardır. Alqashan ve Alkandari (2010) aile bütünlüğü olan gençlerin evliliğe ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğunu, aile bütünlüğü olmayan gençlerin ise boşanmaya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu bildirmiştir. Huang ve Lin (2014) benzer olarak aile bütünlüğü olan gençlerin evliliğe ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğunu, düşük düzeyde ebeveyn çatışması yaşayan gençlerin de evliliğe ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğunu belirlemiştir. Keldal, Gök ve Tonga (2018) aile iletişim kalitesi arttıkça evliliğe ilişkin tutumların daha olumlu olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Willoughby, Hersh, Padilla-Walker ve Nelson (2015) algılanan helikopter ebeveynlik düzeyi arttıkça bekâr olmanın evli olmaya göre avantajlarının daha fazla olduğuna yönelik inancın arttığını ortaya koymuştur.

Türk kültüründe eş seçiminde ailenin konumuna vurgu yapıldığı da görülmektedir. Bener (2011) gençlerle yaptığı çalışmada gençlerin büyük bir çoğunluğunun eş seçiminde aile büyüklerinin görüşünü almaya önem verdiğini belirlemiştir. Köroğlu (2013) gençlerin az da olsa bir kısmının evlilik kararını ailesiyle birlikte alacağı bulgusunu elde etmiştir. Bağ (2019) çalışmasında gençlerin yarısından fazlasının ailelerinin karşı çıktığı biriyle evlenmeyecekleri sonucuna ulaşmıştır. Bireyin doğup, büyüdüğü ve sosyalleşmeye başladığı aile ortamından etkilenmesinin kaçınılmaz olabileceği dile getirilebilir. Evlilik konusunda bu ortamında önemli izlenimlerin kazanılması beklenen bir durumdur. Bu nedenle, evliliğe bakış açısının şekillenmesinde kök ailenin önemli bir rol üstleneceği ifade edilebilir.

Bireylerin evliliğe bakış açılarındaki etkili olan bir diğer faktör de dindir. İşmen-Gazioğlu (2006) gençlerin bir kısmının evliliği dinî bir zorunluluk olarak gördüklerini belirlemiştir. Özteke-Kozan, Baloğlu, Kesici ve Kamer (2019) çalışmalarında genç kadınların evlilik gerekçelerinden birinin inanç gereği olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde din temasının evliliğe bakış açısını etkileyen faktörlerden biri olmasının beklenen bir durum olduğu ifade edilebilir.

Türk kültüründe eş seçiminde dinin önemli bir yeri olduğu araştırmalarda görülmüştür. Bacanlı (2001) eş adayında aranan özelliklerden birinin dindar olma olduğunu tespit etmiştir. Benzer olarak, Köroğlu (2013) gençlerin yarısının evleneceği kişinin dindar olmasını çok önemli gördüklerini bildirmiştir. Bozgeyikli ve Toprak (2013) gençlerle gerçekleştirmiş oldukları çalışmada eş seçiminde dinî inancın önemli bir kriter olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Özteke-Kozan ve diğerleri (2019) evlenilecek kişide aranan özellikler arasında inançlı olmanın önemli bir kategori olduğunu vurgulamıştır. Bütün bu bulgular ele alındığında evlilik konusunda dinin önemli bir yer tuttuğu belirtilebilir. Özellikle, evlilikte başarıyı sağlamada dinin önemli bir faktör olabileceğinin düşünülmesi din temasının vurgulanmasını sağlayabilir. İnanılan dinin öğretilerinin de sıklıkla göz önünde bulundurulması bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabilir.

Bireylerin evliliğe bakış açılarındaki etkili olan bir diğer faktör de toplumdur. Ondaş (2007) gençlerin bir kısmının evliliğin toplumun değer yargılarına uygun olduğu için yapılması gerektiğine inandıkları bulgusuna ulaşmıştır. Özteke-Kozan ve diğerleri (2019) genç kadınların evlenme gerekçelerinden biri olarak da toplumsal düzenin devamını sağlamayı gördüklerini belirlemiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, bireylerin toplumun devamı açısından da evlilik olgusuna önem vermeleri ve bu durumdan etkilenmeleri olasıdır. Bunun yanı sıra, Türk toplumunda toplulukçu bir yaklaşımın yaygın olması da bireylerin evliliğe bakış açılarındaki toplumsal faktörlerin etkili olmasının bir kaynağı olarak gösterilebilir.

Hayatı paylaşmak, gençlerin evlilikten beklentilerinden birisidir. Baş ve Cengiz (2018) yaptıkları nitel bir araştırmada evliliğin hayatı paylaşmak manasını da taşıdığı bulgusuna ulaşmışlardır. İşmen-Gazioğlu (2006) gençlerin büyük bir çoğunluğunun, “eşler tüm işleri paylaşmalıdır” ifadesine önem verdiğini belirlemiştir. Özteke-Kozan ve diğerleri (2019) genç kadınların evlenme gerekçeleri arasında hayatı paylaşmanın yer aldığını ortaya koymuşlardır. Günümüz yaşam şartlarının giderek zorlaşması ve bireylerin evlilikle birlikte sorumluluk alanlarının daha fazla artması dolayısıyla evlilik yaşamında hayatı paylaşmanın önem atfeden bir durum hâline geldiği dile getirilebilir. Özellikle, hem kadınların hem de erkeklerin iş yaşamında geçirdikleri vakit ve güçlerini harcamaları göz önünde bulundurulduğunda yaşamı paylaşarak daha kolay sürdürülebilir hâle getirmeleri evlilik birliğinin daha sağlıklı sürdürülmesi açısından da değerli olduğu düşünülmektedir. Bu konuda giderek artan farkındalık yaşamı paylaşmanın öneminin vurgulanmasının bir kaynağı olarak gösterilebilir.

Gençlerin evlilikten beklentilerinden biri de düzenli bir yaşamdır. Ondaş (2007) evliliğin daha düzenli ve rahat bir hayat sağladığı görüşüne gençlerin önem verdiği sonucuna ulaşmıştır. Gençlerin eğitim görme, çalışma hayatına katılma gibi nedenlerden dolayı yaşamlarını ailelerinden uzakta sürdürmeleri aile yaşamının oluşturduğu düzeni özlemelerine neden olabilir. Bunun yanı sıra, evlilikle birlikte düzenlerini kendilerinin oluşturduğu bir yaşam alanına sahip olmak isteyebilirler. Bu durumlar gençler açısından evlilikte düzenli bir yaşam beklentisini arttırabilir. Özellikle, bireylerin eşleriyle birlikte aktiviteler yapma ve yaşamlarını daha planlı bir şekilde yürütme istekleri bu konunun vurgulanmasında büyük bir rol oynayabilir.

Bireylerin evlilikten beklentilerinden bir diğeri ise huzurlu ve güvenli bir ortamdır. Baş ve Cengiz (2018) kadınların evlilikten beklentileri arasında evleneceği kişiye güven, mutlu olmak, sevgi erkeklerin evlilikten beklentileri arasında mutlu bir yuva ve güvenin yer aldığını ifade etmişlerdir. Bireylerin evlenme amaçlarından birinin hem kendilerinin hem de eşlerinin mutlu olması olduğu düşünülmektedir. Bu amaçla hareket eden bireyler açısından evliliklerini sağlıklı bir ortamda sürdürmeyi istemeleri de beklenen bir durumdur. Sağlıklı evliliğin temel taşları arasında huzur, mutluluk ve güven kavramlarının yer almasının bu temanın ortaya çıkmasında önemli bir rolü olabilir.

Çocuk sahibi olma evlilikten beklentilerden biri olarak belirlenmiştir. Ondaş (2007) gençlerin, evliliğin neslin devamını sağladığına ve cinselliğin daha rahat yaşanmasını sağladığına ilişkin ifadelerine önem verdiklerini ortaya koymuştur. Baş ve Cengiz (2018) gençlerin evlilikten beklentileri arasında çocuk sahibi olmanın da yer aldığını bildirmiştir. Özteke-Kozan ve diğerleri (2019) çocuk sahibi olmanın genç kadınların evlenme gerekçeleri arasında çok önemli bir yer tuttuğu sonucuna ulaşmıştır. Birçok toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da neslin devam etmesinin önemi göz önünde bulundurulduğunda ve Türk kültüründe evlilik dışı çocuk sahibi olmanın çok fazla kabul edilir bir durum olmadığı düşünüldüğünde gençlerin evlilikten beklentileri arasında çocuk sahibi olmanın yer alması muhtemeldir.

Bu araştırmanın bazı sınırlıkları mevcuttur. Bu çalışma nitel araştırma yöntemiyle tasarlanması yönüyle sınırlılık göstermektedir. Özellikle, hem evliliğe bakış açısını etkileyen faktörler hem de evlilikten beklentiler için elde edilen temaların geniş örneklemelere genellenebilirliğinin incelenmesi için karma yöntemli araştırmaların gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmanın ikinci bir sınırlılığını ise araştırmanın katılımcılarını üniversite öğrencilerinin oluşturmasıdır. Üniversite eğitimi almayan bireylerin evliliğe bakış açıları ve evlilikten beklentilerinin incelenmesinin de önem arz ettiği düşünülmektedir. Özellikle, kırsal kesimde yaşayan bekâr gençlerle gerçekleştirilecek çalışmalar sayesinde daha kapsamlı bir incelemenin yapılması sağlanabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlıkları olmasına rağmen literatüre önemli katkılar sunduğu ifade edilebilir. Bu çalışmanın önemli sonuçlarından birisi gençlerin evliliğe önem vermeye devam ettiğinin görülmesidir. İkinci olarak, bekâr gençlerin evliliğe bakış açısını etkileyen faktörlerin ortaya konulması yönüyle çalışmanın önem arz ettiği belirtilebilir. Üçüncü olarak, gençlerin evlilikten beklentilerinin belirlenmesinin literatürün genişletilmesi açısından değerli olduğu ifade edilebilir. Bütün bunların yanı sıra, evlilik öncesi psikolojik danışma alanında çalışan uzmanlar bu çalışmanın sonuçlarından yararlanarak çiftlere evlilikten beklentilerine ilişkin farkındalık kazandırabilir ve bu sayede evlilik yaşamında öznel beklentilerden dolayı oluşabilecek sorunların çözümü kolaylaşabilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak araştırmacılara ilerideki çalışmalar için birkaç öneri sunulabilir. Her ne kadar Dukes (1984) fenomenolojik çalışmalarda 3-10 katılımcının olmasının mantıklı olduğunu ileri sürse de evliliğe bakış açısı ve evlilikten beklenti konularının kapsamının geniş olduğu düşünüldüğünde bu konuda daha fazla katılımcı sayısına ihtiyaç duyulabilir. Araştırmacılar, bu çalışmayı bir başlangıç olarak değerlendirebilir ve bu konuda ileride yapılacak çalışmalar daha fazla katılımcı ve farklı gruplarla gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda, ebeveynlerle çocuklarının evliliğe bakış açısı ve evlilikten beklentileri incelenebilir ve bu sayede kuşaklar arası aktarım değerlendirilebilir. Özellikle, evlenmeden birlikte yaşayan çiftlerin evlilikten beklentileri araştırılabilir. Kültürler arası çalışmalar yapılarak kültüre özgü evlilikten beklentiler ortaya çıkarılabilir.

KAYNAKLAR

Akbaş, M., Gökyıldız-Sürücü, Ş., Köroğlu, CO ve Öztürk, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 93-100. <https://doi.org/10.17826/cumj.441022>

- Alqashan, H. & Alkandari, H. (2010). Attitudes of Kuwaiti young adults toward marriage and divorce: A comparative study between young adults from intact and divorced families. *Advances in Social Work, 11*(1), 33–47.
- Atangana, E. (2015). *The relationship between differentiation of self, marital expectations and marital satisfaction for the middle and later stage married adults* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3738466)
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2*(15), 7-16.
- Bağ, H. (2019). *Sosyal hizmet öğrencilerinin eş seçimi ve evliliğe ilişkin tercihleri* [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]
- Baş, E. ve Cengiz, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *İmgelem, 2*(2), 5-27.
- Bener, M. (2011). *Dindarlık-eş seçimi ilişkisi: SDÜ örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].
- Bener, Ö. ve Günay, G. (2013). Gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3*(1), 1-16.
- Bozgeyikli, H. ve Toprak, E. (2013). Üniversiteli gençlerin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi, 1*(1), 68-87.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bumpass, L. & Lu, HH (2000). Trends in cohabitation and implications for children s family contexts in the United States. *Population studies, 54*(1), 29-41. <https://doi.org/10.1080/713779060>
- Bumpass, LL, & Sweet, JA (1989). National estimates of cohabitation. *Demography, 26*(4), 615-625. <https://doi.org/10.2307/2061261>
- Campbell, K., Wright, DW & Flores, CG (2012). Newlywed women's marital expectations: Lifelong monogamy?. *Journal of Divorce & Remarriage, 53*(2), 108-125. <https://doi.org/10.1080/10502556.2012.651966>
- Can, Y. (2015). Attitude of the university students, family, gender roles and violence towards the women. *International Journal of Social Sciences and Education Research, 1*(1), 163–175.
- Carroll, JS, Willoughby, BJ, Badger, S., Nelson, LJ, Barry, CM, & Madsen, SD (2007). So close, yet so far away: The impact of varying marital horizons on emerging adulthood *Journal of Adolescent Research, 22*(3), 219-247. <https://doi.org/10.1177/0743558407299697>
- Christensen, LB, Johnson, RB & Turner, LA (2013). *Research methods, design, and analysis* (12th ed.). Pearson.
- Dukes, S. (1984). Phenomenological methodology in the human sciences. *Journal of religion and health, 23*(3), 197-203. <https://doi.org/10.1007/BF00990785>
- Güllü, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin eşten beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 16*(1), 42-57.

- Huang, YC & Lin, SH (2014). Attitudes of Taiwanese college students toward marriage: A comparative study of different family types and gender. *Journal of Comparative family studies*, 45(3), 425-438.
- İşmen-Gazioğlu, EA (2006). Genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 107- 123.
- Johnson, KD (2015). *Marital expectation fulfillment and its relationship to height of marital expectations, optimism and relationship self-efficacy among married individuals* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No.10162829)
- Jones, GD & Nelson, ES (1997). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce & Remarriage*, 26(1-2), 171-189. https://doi.org/10.1300/J087v26n01_09
- Keldal, G. & Atli, A. (2020). Predictors of Turkish University students' marital attitudes. *Current Psychology*, 39(4), 1354-1361. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9842-6>
- Keldal, G., Gök, A. ve Tonga, Z. (2018, Nisan). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak iyi oluş ve aile iletişimi*. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Kennedy, S. & Bumpass, L. (2008). Cohabitation and children's living arrangements: New estimates from the United States. *Demographic research*, 19, 1663-1692. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2008.19.47>
- Kızıldağ, S. ve Şahin, İ. (2018). Çiftler evliliklerini nasıl algılıyorlar?. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(2), 667-693. <https://doi.org/10.14812/cuefd.349736>
- Kiernan, K. (2001). The rise of cohabitation and childbearing outside marriage in Western Europe. *International journal of law, policy and the family*, 15(1), 1-21. <https://doi.org/10.1093/lawfam/15.1.1>
- Koçyigit-Özyigit, M. (2017). The meaning of marriage according to university students: A phenomenological study. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 17(2), 679-711. <https://doi.org/10.12738/estp.2017.2.0061>
- Köroğlu, T. (2013). *Üniversite gençliğinde evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Karabük üniversitesi örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi].
- Mertens, DM (2009). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Özteke-Kozan, Hİ, Baloğlu, M., Kesici, Ş. ve Kamer, Z. (2019). Genç kızların evliliğe ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Neden evlenirim? Neden evlenmem? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 303-323. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.520263>
- Thornton, A. (1988). Cohabitation and marriage in the 1980s. *Demography*, 25(4), 497-508. <https://doi.org/10.2307/2061317>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *Evlenme ve boşanma istatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2019-33708> adresinden elde edilmiştir.

- Vaterlaus, JM, Skogrand, L., Chaney, C. & Gahagan, K. (2017). Marital expectations in strong african american marriages. *Family process*, 56(4), 883-899. <https://doi.org/10.1111/famp.12263>
- Ventura, SJ (2009). *Changing patterns of nonmarital childbearing in the United States* (National Center on Health Statistics Data Brief No. 18). Hyattsville, MD: National Center for Health Statistics.
- Willoughby, BJ & Carroll, JS (2010). Sexual experience and couple formation attitudes among emerging adults. *Journal of Adult Development*, 17(1), 1-11. <http://dx.doi.org/10.1007/s10804-009-9073-z>
- Willoughby, BJ & Dworkin, J. (2009). The relationships between emerging adults' expressed desire to marry and frequency of participation in risk-taking behaviors. *Youth & Society*, 40(3), 426-450. <http://dx.doi.org/10.1177/0044118X08318116>
- Willoughby, BJ, Hersh, JN, Padilla-Walker, LM. & Nelson, LJ (2015). "Back off"! Helicopter parenting and a retreat from marriage among emerging adults. *Journal of Family Issues*, 36(5), 669-692. <https://doi.org/10.1177/0192513X13495854>